

Riksantikvarieämbetet
Avdelningen för arkeologiska undersökningar

RAPPORT UV ÖST 2005:16

ARKEOLOGISK FÖRUNDERÖKNING

Härdar intill stensträng vid Lövsberg

Inför planerad villabebyggelse

RAÄ 84 och 108, Grönlund 1:3

Hogstads socken, Mjölby kommun, Östergötland

Dnr: 422-442-2005

Magnus Rolöf

Riksantikvarieämbetet

Avdelningen för arkeologiska undersökningar

UV Öst

Roxengatan 7, 582 73 Linköping

Tel. 013-24 47 00

Fax 013-10 13 24

uvost@raa.se

www.raa.se

Text, grafik och layout Magnus Rolöf

Framsida Kullen med RAÄ 84 och 32, sedd från undersökningsområdet. Från N. Foto Magnus Rolöf.

Utskrift UV Öst, Linköping 2005

Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriverket, 801 82 Gävle. Dnr L 1999/3

© 2005 Riksantikvarieämbetet

Rapport UV Öst 2005:16

ISSN 1404-0875

Innehåll

Bakgrund 5

Topografi och fornlämningsmiljö 5

Syfte och metod 6

Resultat 6

Arkeologisk bedömning 7

Administrativa uppgifter 8

Bilagor 9

Bilaga 1. Undersökningsområde 9

Bilaga 2. Schaktplan 10

Bilaga 3. Foton 11

Fig 1. Utdrag ur Gröna kartan med platsen för undersökningen markerad. Skala 1:50 000.

Härdar intill stensträng vid Lövsberg

Erik Karlsson planerar uppförande av ett enbostadshus inom fastigheten Grönlund 1:3, Mjölby kommun, Östergötland. Arbetet är planerat att ske på ett flackt höjdläge i åkermark, i anslutning till fast fornlämning RAÄ 108 (Hogstads sn), en stensträng. Efter beslut av Länsstyrelsen i Östergötland (2005-02-15) utförde Riksantikvarieämbetet, UV Öst, den 17 mars 2005 en förundersökning i det berörda området. Inom en begränsad del av det flacka höjdläget hittades överplöjda anläggningar som härdrester och groprester.

Riksantikvarieämbetet, UV Öst, bedömer att ytterligare arkeologisk åtgärd inte är nödvändig, förutsatt att den del av stensträngen RAÄ 108 som kvarligger i befintlig tomtgräns inte berörs vid de planerade markarbetena. Ovanstående bedömning är ett förslag, som utgör ett av de underlag Länsstyrelsen har att ta ställning till vid en eventuell ansökan om exploatering.

Bakgrund

Riksantikvarieämbetet, Avdelningen för arkeologiska undersökningar UV Öst, har på uppdrag av Länsstyrelsen genomfört en arkeologisk förundersökning inom fastigheten Grönlund 1:3. Anledningen var att Erik Karlsson planerar uppförandet av ett enbostadshus invid befintliga fritidshus (Lövsberg). I tomtgränsens norra ände finns fast fornlämning, RAÄ 108, en stensträng, varför en förundersökning var nödvändig. Totalt omfattas drygt 2400 m² av arbetsföretaget.

Förarbetet gjordes av Annika Helander, UV Öst. Ansvarig för förundersökningen var Magnus Rolöf, UV Öst, som även utfört fältarbetet och sammanställt rapporten.

Topografi och fornlämningsmiljö

Den aktuella platsen ligger i en mycket fornlämningsrik bygd, drygt 6 km väster om Mjölby. I det uppbrutna landskapet, rikt på impediment och bergsknallar, påträffas omfattande och välbevarade gravfält och stensträngssystem.

Området som planeras för exploatering utgörs idag av en flack höjd i åkermark, på omkring 125 meter över havet. Mot syd och väst fortsätter åkermarken ned i sankare lägen. Området begränsas mot öst av befintlig tomtmark (fritidshus) och mot norr av skogsmark (se fig 4, bilaga 3). Från skogen löper en stensträng (del av RAÄ 108) i nord-sydlig riktning. Stensträngen ligger i exploateringsområdets nordöstra kant, i tomtgräns, och täcktes delvis vid undersökningstillfället av röjsten och ris.

I närområdet återfinns ytterligare flera stensträngar, samt ett par gravfält (se fig 2, bilaga 1). Stensträngar utgör rester av förhistoriska (nu raserade) hägnader, avsedda att leda djur till betesmarker och stänga dem ute från odlade ytor.

Syfte och metod

Syftet med förundersökningen var att konstatera i vilken grad stensträngen RAÅ 108 berördes av de planerade arbetena. Målsättningen var också att utreda om ytterligare lämningar fanns i anslutning till stensträngen, konstatera dessas art och omfattning samt om möjligt datering.

Matjorden avbanades i sökschakt skiktvis ned till anläggningsnivå. De påträffade anläggningarna handrensades, ett urval forograferades varvid halva anläggningarna grävdes och dokumenterades. Fynd noterades men tillvaratogs ej. Schakt och anläggningar mättes in med GPS, och resultaten förvaras i Riksantikvarieämbetets informationsdatabas Intrasis.

Resultat

Totalt togs drygt 160 m² upp (se fig 3, bilaga 2) inom det totalt 2400 m² stora förundersökningsområdet. Schaktet löpte över den flacka höjdens krön samt dess norra och södra slänt. Matjordstjockleken var generellt 0,2-0,3 meter. Undergrunden varierade från brun lera med rikligt inslag av mellanstora stenar på krönet och mer grusig/sandig karaktär ned på slänterna. I undergrunden kunde generellt ses gott om plogspår och matjordsfickor, sannolikt spår efter bortplöjda stenar. Inga av dessa stenlyft tolkades som rest efter någon stensträng.

Tre härdrester samt sex osäkra gropar påträffades, samtliga belägna inom ett begränsat område på den flacka höjdens krön. De flesta av groparna kan utifrån fyllning och karaktär tolkas som stenlyft. I en av groparna (A506) påträffades en liten bit obestämd slagg.

Härdarna

A 503 - Rund 0,65 m diam. Kolstänk och korn av bränd lera i yta. 0,06-0,1 m dj, oregelbunden profil. Mörkbrun sotig silt. Anläggningen störd av plog.

A 505 - Rund 0,7 m diam. 0,03 m dj, flack profil (sotlins). Anläggning störd av plog. (Se fig 5, bilaga 3.)

A 508 - Oval 1,1x0,5 m. Korn av bränd lera och några rundade stenar i yta. 0,07 m dj, flackt skålformad profil. Anläggning störd av plog.

Arkeologisk bedömning

De påträffade anläggningarna utgör sannolikt spåren efter sporadisk aktivitet invid stensträngen och utgör inte generella boplatsspår. Eventuellt har platsen tjänat som temporär uppehållsplats under förhistorisk/historisk tid. De flesta av groparna utgörs av stenlyft och härdarna bedöms vara kraftigt störda av sentida plöjning. Anläggningarna avtar helt i slänten mot syd.

Riksantikvarieämbetet, UV Öst, föreslår därför att inga ytterligare arkeologiska åtgärder behövs inför de planerade arbetena på den flacka höjden. Den fasta fornlämningen RAÄ 108 ligger emellertid kvar i undersökningsområdets nordöstra del, på gränsen mellan fritidshusets tomt och åkermarken (se fig 6, bilaga 3). Det var inte möjligt att vid undersökningstillfället utreda dess exakta sträckning, och vid de planerade arbetena bör stensträngen aktas noga.

Ansökan om tillstånd till exploatering ställs till Länsstyrelsen i Östergötlands län, kulturmiljöenheten. Länsstyrelsen fattar beslut i ärendet och anger vilka fortsatta arkeologiska åtgärder som kan komma att krävas.

Linköping i mars 2005

Magnus Rolöf

Administrativa uppgifter

Riksantikvarieämbetets dnr: 422-442-2005

Länsstyrelsens dnr och datum för beslutet: 431-1613-05, 2005-02-15

Projektnummer: 1520647

Undersökningstid: 17 mars 2005

Projektgrupp: Magnus Rolöf, projektledare. Annika Helander, arkeolog. Ingemar Carlsson, grävmaskinist.

Exploateringsyta: 2400 m²

Undersökt yta: 160 m²

Läge: Ekonomiska kartan, blad 8F 3a Hogstad, edition 2 - Dec 1982, x 6465000 y 1450000

Koordinatsystem: RT90 2,5 gon V.

Koordinater för undersökningsytans mittpunkt: x 6466875 y 1453560

Höjdsystem: Rikets

Fynd: Tillvaratogs ej

Intrasisprojekt: O2005015

Bilagor

Bilaga 1. Undersökningsområde

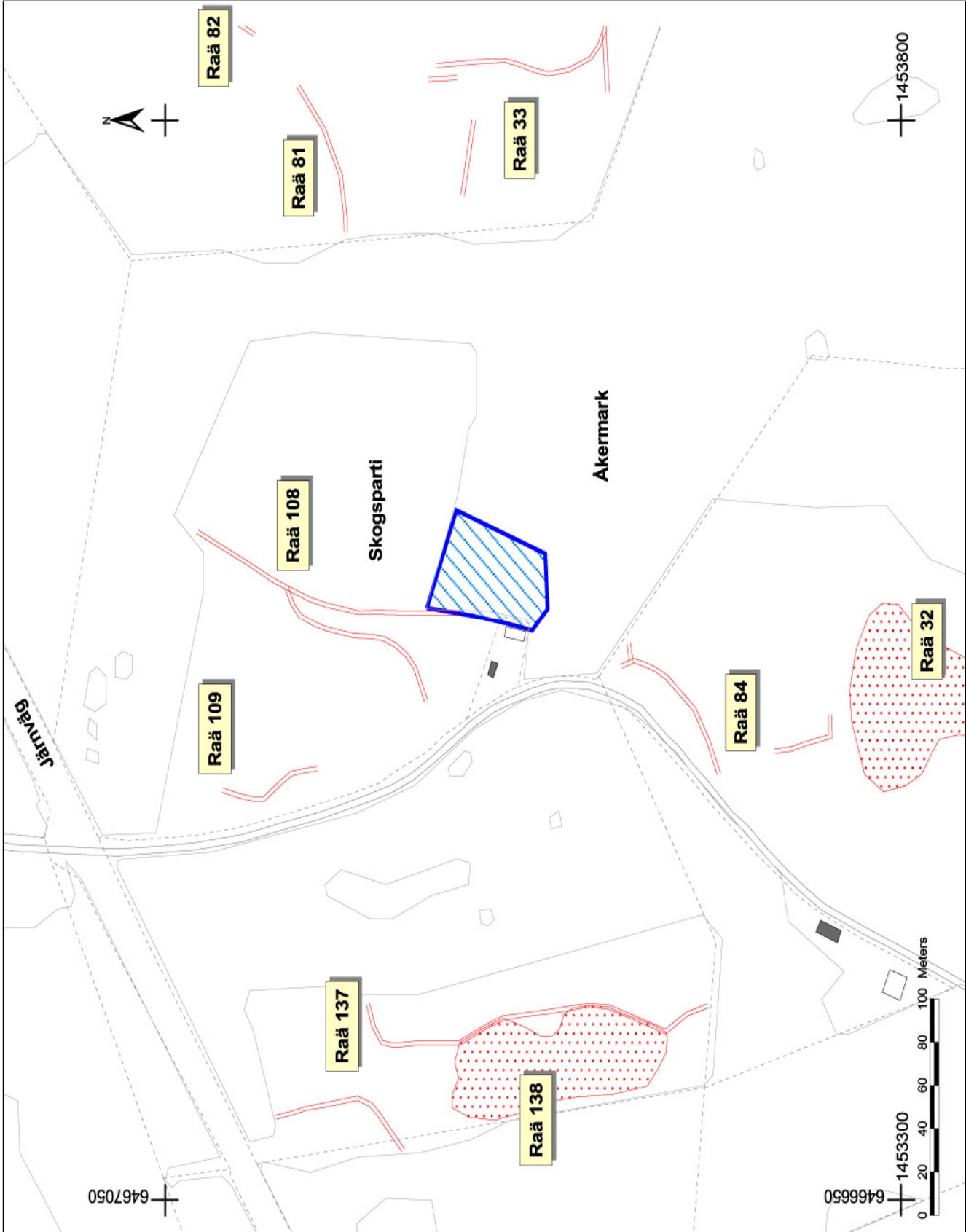

Fig 2. Utdrag ur Ekonomiska kartbladet (8F: 3a) med undersökningsområdet skräfferat. På kartan visas även de närliggande fasta förmlämningsarna.

Bilaga 2. Schaktplan

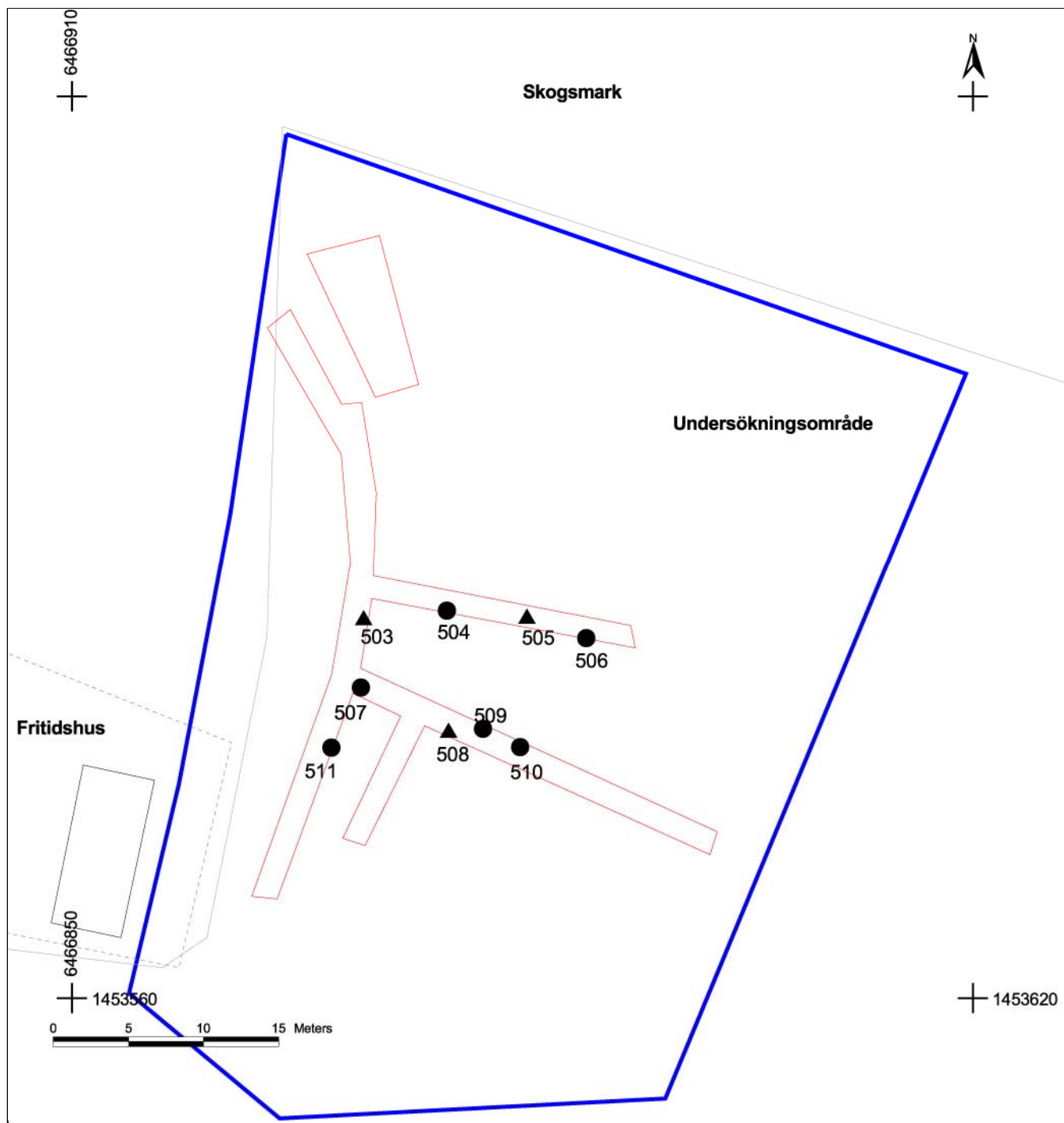

Fig 3. Utdrag ur Ekonomiska kartbladet (8F 3a) med undersökningsområdet, schakten och de påträffade anläggningarna markerade. Härdar representeras av trianglar, groparna av cirklar.

Bilaga 3. Foton

Fig 4. Översikt över förundersökningsområdet (bakom fritidshuset). I bakgrunden skogspartiet med RAÄ 108 och 109. Från SÖ.

Fig 5. A505, härd i plan efter handrensning. Från S.

Fig 6. Del av RAÄ 108, täckt av snö. Längs med stensträng växer flera större träd. I bakgrund skymtar öppen åker och undersökningsområdet. Från N.

Samtliga foton Magnus Rolöf, RAÄ.